

Locuina'ta Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a tragatorului [Ló-
vénutosa], Nr 8.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decatu numai de la corespondentii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominic'a.

Pretialu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. *
Pre sase lune . . . 6 „ „ *
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ *

Pentru Romanii:

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei
„ 6 lune 16 „ = 16 „
„ 3 — 8 „ = 8 „

Pentru insertiuni:

10 or. de linia, si 30 or. taosa tim-
brale pentru fiesce-care publica-
tiune separat. In locul deschiaz
20 or. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 25. ian. 1872.
6. febr.

Cestiunea cea mai importante pentru guvernul si miser'a plebe contribuente, — cestiunea bugetului este deslegata. Deputatii Ungariei si comitenti loru au acum certitudinea ca deficitulu ordinariu este bacatellu, adeca numai 5 milioane de fl. dar' ca se nu credia tierri'a, ca in sesiunea viitoria va se fa suprinsa cu unu bugetu fara deficitu, s'a ingrigitu D. ministru d'a ave si unu deficitu straordenariu carele este destullu de mare, ca-ci face sum'a de 39 milioane. D. ministru, imitandu pre antecessorulu seu istetiu in asiediarea numeriloru si in botezarea deficitulu, dede si dsa doue nume deficitulu, pentru ca bietii contribuenti se nu-lu cunosca, adeverulu inse este ca deficitulu face 44 de milioane si pana candu nu va disparé deficitulu straordinariu, carele occurrendu stereotipu in toti anii, a devenitu eo ipso ordinariu, nu are neci una valore postulu illusoriu de 5 milioane, ca-ce este falsu, si sperarea de a vedé in scurtu ecuilibrare perceptiunile si erogatiunile statului, inca este illusoria. Cu tote acestea trebuie se ne mangaiamu ca deficitulu nu este mai mare, ca-ce de si 44 mill. sunt suma forte mare, nu este totu si inspamentatorie pentru starea materiale a tierrei si pre langa economia mai rationabile si daca guvernulu s'ar mai infrená cu nenumeratele intreprinderi si operatiuni financiare de imprumuturi pagubitorie tierrei, deficitulu ar' poté se despara d'in bugetulu Ungariei.

Impartesirile officiuului de pressa allu guvernului ung. publicate in communicate identice de tote diurnalele officiose d'aici, a supr'a rezultatulu positivu allu negociatiuniloru croato-unguresci, n'a fostu essacte. „P. Ld.“ carele inca urlase cu lupii se intorce in contr'a collegiloru si dice ca ei n'a fostu bine informati, si numai d'insulu („P. Ld.“) este singuru bine informatu si autorisatu a spune cu parere de reu ca negociatiunile cu Croatii n'a vura rezultatu. „Pest. Ld.“ trebuie se dica: stapanii, cari ne platescu pentru ca se scriemu cum poruncescu d'insii, ne mistificara si noi mistificaramu publiculu cetitoriu, aproape doue septemane, cu soiri verdi si uscate, acum inse dupa ce minciun'a nu mai potea cercula, suntemu indrumati de stapani a spune ca daca negociatiunile cu Croatii n'avura rezultatu, cans'a este essageratele pretensiuni alle partitei nat. croatice, era nu ministeriulu ung., care nu pretinde nimica, decatu ca Croatii se recunosca suveranitatea natiunii magiare si ca d'insii, croatii, se se multumesca cu starea de natiune semisuverana. — Vin'a dara o porta neastemperatii Croati, cari si dupa ce li-se dede a semti puterea suverana prin desfiintarea camerei totu mai insistu a face pretensiuni estravagante, si a nume: schimbarea guvernului actuale allu Croatiei si cederea puterii administrative in mainile nationaliloru mai morali si n'ai cu consciintia decatu corruptii si immoralii satelliti ai ministeriulu pestanu, si, horrendu dictu! impertinentii cutedia a pretinde se se efectuesca mai nainte de ce ar' ratifica diet'a Croatiei punctele acellea. a supr'a caroru a se invoisera ambe partile. Lonyai se facea ca se invoiesce, dar' amaná consiliulu ministeriale, carele conditiunea schimbarea pretinsa de la rezultatulu negociatiuniloru dietali. Este dara mare indoielea, daca mai pote fi vorba despre intiellegere in asta privintia. — Cátu pentru punctele, a supr'a caroru a ambe partile se invoira, aflamu: ca nationalii se lapeda de pretensiunea ca numirea Banului Croatiei se se facea fara contrasemnatur'a ministriulu presiedinte alu Ungariei; — li-se incuviintia inse dorintia relativu la responsabilitatea Banului facia cu Camer'a Croatiei. — In cestiunea financiaria se facura pana acum concessiuni numai principiale. Cátu pentru detiari, cestiunea s'a relegatu la socotelele ce sunt a se face inca de aici inainte. — „Pesti Napló“ nu despera cu tote aceste si dice, ca negociatiunile neci nu s'a inchiatu inca, neci nu s'a intreruptu cu totulu, — prin urmare trebuie se presupunemu ca ministeriulu ung. va mai face

incercari de apropiare. Iputi-va, sau ba? vomu vedé, asta data resultatulu positivu nu este.

Totu cam asié stau lucrurile si in Cislaitania. Fratii Sinitici ai tatalui dualismu bolescu de langore negociatiuniloru de impacatiune, cari le am pote mai cu dreptu cuventu a le numi negociatiuni de imparechiare, pentru ca devis'a „divide et impera“ urmata cu perseverantia traditiunale se repetiesce si reinprospeta astfelu, incátu trebuie se desperamu ca politic'a reactionaria a centralistiloru austriaci va essí candu va d'in cerculu vitiosu allu perfidulu jocu cu poporele salle. D'in traganatur'a decisiunii a supr'a resolutiunii galliciane se vede, ca centralistii viennesi nu voru se face concessiuni Poloniloru, dar'nu cutedia a respinge resolutiunea, ci sumutia pre Rutenii in contr'a Poloniloru ca cu ajutoriulu acestoru a se-i paralisedie. Nu credemu ca Rutenii voru intrá in cursa; voru fi invetiati si ei atát' minte ca se nu mai credia minciuniloru reinnoite, ci se caute a se intiellege cu fratii loru Poloni si a-i spriginí intru staruintele d'a revindicá autonomia patriei loru communi si a sili astfelu pre centralisti d'a se lapeda de funestele loru tendintie, luandu-li tota sperarea basata pre discordiale d'intre frati, si a pregati callea cãtra federalismu.

D'in caus'a traganarii cu resolutiunea galliciana, — carea forte tardfu are se se puna la ordinea dílle, — sesiunea senatulu imp. se va prolungi probabilmente pana dupa serbatorile Pascelor. Dar' delegatiunile candu se voru aduná? Se dice ca numai la vera, cam in lun'a lui iuniu, si ca d'in asta causa nouele alegeri in Ungaria se voru intefi indata dupa inchiarea sesiunii presente, pentru ca aici cu anevoe se va poté apleca expedientulu inventatu pentru delegatii Croatiei, ca se functiunedie si dupa espirarea mandatulu. De altmintrea in Ostrunguria si la Ddieu tote sunt cu potintia, precum observase odienora unu pasia turcescu despre Moldov'a.

Situatiunea in Spani'a

prevestesce eruptiunea unei crise neineungurate. Adunarea nat. (cortes) este dissolvata, alegerile celle noue se voru face in aprile, dar' de asta-di se pote prognosticá, ca junelul rege Amadeu, terminulu domniei i-se prolungesce numai cu cate-va lune, ca-ci durabila nu pote fi domniea lui. — Ca cetitorii nostri se-si pota face idea despre starea lucruriloru d'in Spani'a, impartesimu cate-va incidente alle adunarii nat. d'in 23. ian., in carea ministeriulu se dede votulu de neincredere, allu carui urmare fu desfiintarea camerei.

Votulu de neincredere au fostu unicu in felulu seu, cellu pucinu rare casuri assemene se ivescu in vietia parlamentaria. — Ministeriulu fu primitu de camera indata la intrare cu celle mai evidenti semne si espressiuni de displace. Vorbindu Sagasta (ministru-pres.) despre constituirea noului ministeriu fu insultatu. Oppositiunea propune inchiderea siedintiei, partia ministeriale cere continuarea acellei-a-si, ministr. Sagasta vre se motivedie necessitatea continuarii. Presiedintele camerei l'opresce de la cuventu; guvernulu dechiera ca d'in continuarea siedintiei face cestiune de cabinetu, era camer'a decide inchiderea siedintiei. Ministeriulu si-dá, dupa acést'a, demissiunea, ce regele nu-o primesce si subscrie decretulu prin care se dissolve camer'a. Guvernulu a vediutu d'in capulu loculu ca nu mai pote guverná cu acesta camera, prin urmare puse numai decatu cestiunea de cabinetu spre a grabi deciderea. — Inca si mai nebunesce merse lucrulu alta di in congressu, candu se ceti decretulu de dissolve. Patru ore intregu trebuí ministriulu Sagasta ca se asculte eruptiunile pasiuniloru adunarii mai nainte de a se poté urca la tribuna spre a ceti decretulu, sositu aici inca fu impededatu prin unu notariu, care i opria callea d'a nu poté ajunge la tribuna. — Impotentia presiedintelu camerei era deplina, sunetulu clopotiellulu se perdeá in sgomotosulu tumultu. — Unulu dupa altulu oratoriu se urcau pre tribuna si sub pretestu ca voru se discute actelle sesiunii trecute spuneá celle mai vehemente lucruri. Adunarea si-perduse continetia vedendu ca trebuie se se dissolve. Deput. Zorilla striga „Conduit'a majoritatii dovedesce ca momentulu actiunii au sositu. E timpulu d'a innaltia apellulu (prin care la 1843 se facu

se pronuciamentulu in contr'a lui Espartero) „Ddieu se protega tierri'a, dinasti'a si libertatea!“ si cu voce innalta adause Zorilla „Radicaliloru aperati-ve!“ Altu radicalu, unu mare proprietariu d'in Andalusi'a, Dep. Abarzuza, d'fise „Regele au ruptu-o cu parlamentulu, domniea dinastiei de Sabaudi'a a incetatu asta-di!“ Si candu vice-presiedintele dechiará ca nu pote permite astfelu de atacuri in contr'a constitutiunii, deput. Soler i respunde: „vi-se voru spune dara de pre barricade!“ Ministriulu Sagasta, care in contr'a acestoru cuvinte protestá in numele institutiuniloru cari tierri'a si-le dede in deplina libertate, fu intreruptu de dep. Martos cu ironic'a intrebare „Ce felu de institutiuni?“ — Era Figueras apostrofa guvernulu cu urmatoriele cuvinte „Voi vreti se consolidati cu sange tronulu, noi vremu se consolidamu republic'a prin ordine. Decretulu vostru de dissolve este insulta aruncata tierrei, o suscepemu si ni rezervamu a determiná diu'a luptei.“ Sagasta sub cursulu acestoru escepturatiuni stete linisitu si tacutu, pentru acest'a Martos i striga „Vai cellu ce pote se-si conserve liniscea in mediuloculu tempestatii. Congressulu e mortu, se traiesca natiunea!“ Apoi se redica clericalulu carlistu Nocedal si ceti art. 45. d'in constitutiune, in puterea carui-a nimeue nu este indetoratu a plati darile nevotate de Cortes, era susnumitulu Abarzuza interpretá cuvintele lui Nocedal estu-modu „Poporulu nu-i remane alta decatu a construe barricadele.“ In fine i succese lui Sagasta a se urca pre tribuna a si a ceti decretulu de dissolve.

Astfelu de scene in parlamentu dovedescu situatiune abnorme si nesustienibile, si este de temutu ca cu camer'a ce se va intruni in 24 Aprile multu mai pucinu se va poté guverná decatu cu cea desfiintata. Partia ce cutedia a puredde cu atát'a resolutiune, ca si radicalii ajutati actualmente de Carlisti, trebuie ca are spriginu in tierra. Intensivitatea pasiuniloru vedite in atari scene parlamentari, precum au fostu celle ce insocira actulu de desfiintare, areta invederatu ca aici nu mai e vorba de ministeriu ci de regatu. Domnitoriulu strainu pre tronu este antipaticu Ispaniloru si candu partia republicana ataca pre regele, lucra in acestu casu speciale, cu aprobarea si invoirea tierrei. Se dice, ca regele Amadeu vre se vedea efectele ultimei incercari facute prin dissolvea Camerei. VEDIENDU apoi ca positiunea sa este imposibile nu va acceptá ca se i-se intemple vre una nefericire pre pamentulu Ispaniei, ci de tempuriu se va duce parasindu tronulu de care este satallu.

Ce va urmá daca regele Amadeu, silitu séu de buna voia, va renuciá la corona? nu se pote prevedé usioru. Probabilmente republic'a se va proclamá, dar' partiele voru continuá lupt'a cea inversunata si republic'a francesa va avé parechia intru tote. Am dori ferbinte ca republic'a se se pota consolidá in ambele aceste tierre sorori nefericite, dar' ne tememu ca se va adevéri assiom'a, ca poporele cari nu sciu se se foloscesca de libertatile monarchiei constitutiunali, fara a degenerá in estremitati, cari nu sciu tiené mesur'a si cumpetulu, caroru politic'a nu li-e lucru de convictiune, ci obiectu de eruptiuni passionate, sunt reu materialu pentru institutiuni de statu republicane.

De trei ori dorere, ca cellu mai cultu, cellu mai activu, cellu mai avutu poporu d'in viti'a romana, Francesii acum a trei-a ora dovedescu lumii ca nu sunt capabili de libertatile republicane. Ispanii si mai pucinu. Cellu d'antáiu omu, care va veni cu puterea a calcá libertatea, va fi salutat ca salvatoru. — Dee Ddieu ca se nu mai fra asié, dar' d'in cate se petrecura in cursu de 16 lune in Franci'a nu se pote prognosticá alta ce-va. — Spanii? Ei au si uitatu timpurile unei desvoltari pacifice. Invetiatura destulla, dar' ochi au si nu vedu, urechi au si nu andu, — istoria, experientia trista au si nu invetia d'intr'insele.

Memorandulu partidei nationale croate,

presintatu ministriulu - presiedinte ungurescu c. M. Lónyay.

Escelentia!

Amessuratu dorintiei Escelentiei Vostre, avemu onore a vi presentá, in urmatoriele puncte principale, nesuintiele partidei nationale d'in Croati'a si Slavoni'a, ba chiaru si di confiniulu militariu, cari nesuintie s'au vediutu d'in informatiunile date cu ocaziunea consultáriloru nostre verbale si amicale d'in 28 dec. a. c., si a vi schitiá propunerile deduse de acea partida nationala d'iu numitele consultari.

Acî trebuie să susținem și acum punctul de manevră, care l-am susținut în consultările noastre confidentiale, și să observăm, că noi, afară de încrederea atestată cu mai multe ocazii din partea națiunii și întarită la alegerile ultime pentru dietă croată, nu posedăm altă mandat, care ne-ar îndreptați a face învoiele, cari ar oblega țara întreaga, și această cu atât mai puțin, fiindcă nici nu ni s'a dat tempul necesariu pentru a potè țienè consultări cu amicii și partizanii nostri politici, pentru că pre bas'a această se potè formulă propuneri exacte și precise.

Dar' și în această stare suntem îndreptați a protesta cu tota rezoluțiunea contr'a insinuațiilor, cari se atribuiesc partidei naționale, că ea, adică, ar voi să denege și să combata legatur'a de drept publicu a Croației și Slavoniei cu coron'a Ungariei carea e și a Croației.

Partid'a națională a apertu totu de-a-un'a această legatură și încă chiaru asiè că și legatur'a nedespartibilă și reală a țierelor de sub coron'a Ungariei cu celelalte regate și țiere ale Majestății Sale c. r.

Această atitudine a partidei naționale o potè reprezentă la toate ocaziunile venitorie, nu numai în Croația și Slavonia civilă, ci și în confiniul militar și în Dalmatia, pentru că suntem de convingerea firmă, că ideea de statu a Ostranguriei pentru existința sa prosperă, nu pretinde renunțarea la existința noastră națională și a condițiilor necesare pentru această existență.

Și tocmai pentru că legea de impacțiune, adusă între Ungaria și Croația în an. 1868, nu țiene contul cuviinciosu despre condițiile existenței noastre naționale, națiunea noastră se află, nu numai în Croația și Slavonia civilă, ci și în confiniul militar, și edem a potè afirmă, și în Dalmatia, în opozițiune absolută, nu numai contr'a despusetiunilor sengeratece ale legii înseși, ci și contr'a manuirii și executării ei de până acum.

Purcediendu, în această desfășurare, din legea impacțiunii, vom a ignora totulu modulu, cum s'a făcut această lege; și fi-ni ertatu, și încă în interesulu scopului prefiptu prin această lege, a face urmatoriile reflecțiuni.

De-si s'a recunoscutu esprăsu în rescriptulu c. r., datatu din 8. maiu 1861, că confiniul militar formează una parte întregitorie a regatulu Croato-Slavon și că, prin urmare, cestiunea de drept publicu a acestui regatu nu s potè regulă cu valoare de drept fără colucrea reprezentatiunii confiniului militar; mai departe, de-si (art. 30 alu dietei ung. și art. 1. alu dietei croate din 1868) se recunosc pre deplinu legatur'a de drept publicu a Dalmatiei cu Croația și Slavonia și prin aceste cu coron'a Ungariei, de unde era ar' trebui să urmeze necesitatea legăle a participării Dalmatiei la rezolvirea tuturor cestiunilor de drept publicu cari attingu Croația și Slavonia, — totu-si despre impacțiune nu s'a ascultat neci confiniul militar neci Dalmatia.

Noi credem, că nu jace numai în interesulu nostru, ci chiaru în alu Ungariei a face durabilă impacțiunea și a o formă astu-feliu, încâtu să nu se pota atacă din neci una parte și sub neci unu pretextu și pentru ace'a în prim'a linia ne rogăm, că ministerulu ung. să spriginisca rogarea noastră la coron'a, că paragrafi d'în legea de impacțiune, cari au de obiectu întrețetarea țierei, să se duca câtu de curundu în îndeplinire.

Nimicu n'ar îndestulă mai tare interesele naționale decât ajutorarea din partea Ungariei întru întregirea țierei și, prin urmare, grabnic'a convocare a confiniului militar la dietă.

Chiaru asiè trebuie să accentuăm esecutarea despusetiunilor impacțiunii din §. 66. privitorie la Fiume și pretindem, că până candu modulu deslegării cuprinsu în acelu paragrafu nu va deveni faptă, officialatele și institutiunile croate să remana în Fiume.

Între despusetiunile esprăse în impacțiune, până acum înse neesecutate încă, se numera și edarea și despartirea fundatiunilor și fondurilor croate, ceea ce până acum încă nu s'a întemplat. Câtu despre reviziunea impacțiunii, nu potèu retacé, că independința guvernulu croatu de ministerulu ungurescu în ramurile administratiunii autonome, esprăsa în §. 50 alu impacțiunii, stă în contradicere cu formularea neprecisă a paragrafilor 44 și 45, care contradicere în anii trecuți s'a și manifestat în diferite moduri, și noi am pretinde, că paragrafi acesti-a să se aduca în consonanță, și în întelesulu §-lui 50 independentința guvernulu croatu să devina faptă. Din contr'a, de-si scim apretiu pusetiunea banului, totu-si trebuie să combatem pusetiunea lui, că presiedinte alu tribunalulu supremu, creată prin §-ulu 51, că pre un'a, ce stă în contradicere cu spiretulu vietiei moderne de statu și să staruim pentru reviziunea acestui punctu.

Mai departe, esperința din ultimii ani ni-a aretat că diet'a croată, prin des'a ei reprezentare afară de țiera, n'a fostu în stare a face destulu detorinției sale; dreptu-aceea modulu reprezentatiunii încă va fi obiectu, care are trebuința de modificatiune; tocmai asiè și influința Croației a supr'a acelor obiecte, cari, de-si sunt de natură comună, totu-si se referescu eschisivu la Croația și Slavonia, precum directiunea unui cursu în intrulu marginilor țierei.

Împregi urarea, că banulu intrunesc cele trei ramuri

ale administratiunii și, afară de ace'a în dieta se potè detrage de la responsabilitatea sa personală, retinde cu atât mai tare, că cei trei consilieri ai acestor ramuri de administratiune să împarta responsabilitatea cu banulu, ce dăra încă va formă unu punctu de reviziune a impacțiunii.

În fine, echimbarea sistemulu de pausalie din vigore pentru autonomi'a croată este un'a dintre pretensiunile cele mai eminente și esențiale ale partidei naționale, fiindcă votarea pausalilor pentru trebuințele țierei, abstragundu desjosirea pentru țiera, trebuie să influințeze în modu stagnatoriu asupr'a desvoltării economiei populare. Să întiege că schimbării trebuie să premedie un'a examinare exactă a serviciilor reciproce și a averi ambelor părți, neci subscriși nu potè destulu de tare legă de anim'a escelenței voștre, că veniturile padurilor confiniului să nu se lase unei despusetiuni unilaterale înainte de deslegarea cestiunii de susu.

Aceste sunt punctele principale, pre cari le asterem Escelenței Voștre că despusetiuni ale legii de impacțiune parte neimplinite, parte se modifică. Dar' de-ora-ce îndestularea acestor dorințe naționale depinde de la două corpurile reprezentative, a caror pertratere și realizare recere multu tempu, este evidentă, că partid'a națională, pentru că se pota nutri încredere, totu-si trebuie să aiba unele garanții, că dorințele ei voru întimpină una apretiere corresponsdientoria și spriginirea cea mai posibilă; această garanția o potè vedé numai în asediarea unui guvern care posede încrederea partidei naționale, și e de doritu, că diet'a croată să nu si-află activitatea în a face opozițiune guvernulu, ci mai multu în a colucrea câtu mai curundu în unire cu unu guvern patrioticu.

Asternendu Escelenței Voștre aceste dorințe, pre cari ni permitem a le numi cele mai esențiale pretensiuni ale partidei naționale, prin această esprimem numai convicțiunea noastră, și a acolor nostri de principie, și nu ne vomu re'rage d'înaintea obiectiunilor fundate, ce s'aru face, fiindcă întielegerea dorită de noi cu regatulu Ungariei potè deveni sanetosa și durabilă numai prin una întimpinare reciproca. Vien'a, în 31. dec. 1871. A. Jakics m. p. Dr. Gr. Racki m. p. Voncina m. p. M. Mrazovics m. p. Krestics m. p.

Camer'a reprezentantilor Ungariei.

Siedintia de la 31. ian., 1872.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedintia la 1 ora d. m.

Dupa verificarea procesulu verbalu alu siedintiei precedente, presiedintele prezinta una petitiune a cetății Pest'a, carea se trece la comisiunea petitiunaria d'impreună cu petitiunile presintate de deputatii Carolu Stoll și Stefanu Pavloviciu.

Ministrulu-presiedinte Lónyay, că presiedinte alu academiiei unguresci, invita deputatii la parastasulu, ce se va țienè în 2. fauru în beserie a universității, în memori'a fericitulu Eötvös.

Raportorulu comisiunii centrale, Colomanu Széll, pune pre birourulu camerei raportulu comisiunii d'în cestiune privitoriu la proiectulu de lege despre bugetu. — Se va tipari și pune la ordinea d'filei în siedintia de luni, 5. fauru.

Siedintia se inchiaia la 1¼ ora d. m.

Siedintia de la 1. fauru, 1872.

Presiedintele Paulu Somssich deschide siedintia la 11¼ ore a. m. D'între ministri sunt de facia: Lónyay, Kerkapoly, Bittó și Pauler.

Dupa verificarea procesulu verbalu alu siedintiei d'în urma, Emericu Huszár interpellează pre ministrulu-presiedinte despre faimela privitorie la demisiunarea comissariulu regescu d'în Segedinu. — Interpellatiunea se va comunică ministrulu presiedinte.

Iuliu Andrásy, vorbindu despre stergerea regalelor, propune că camera, considerandu importantia acestui obiectu, să decida pertraterea numeroselor proiecte de rezoluțiune, presintate în această cestiune.

Camer'a trece apoi la ordinea d'filei: pertraterea proiectulu de lege despre bugetulu de pre an. 1872. și dupa una discutie mai lungă se acceptă în generalu și specialu.

Urmeza raportulu comisiunii petitiunarie privitoriu la petitiunile cuprinse în consemnatiunea 56. — Petitiunile d'în cestiune se delibera conformu propunerii comisiunii.

Siedintia se inchiaia la 1½ ora d. m.

Siedintia de la 2. fauru, 1872.

Presiedintele deschide Siedintia la 1 ora d. m. Guvernulu a fostu reprezentatu prin ministrulu-presiedinte Lónyay.

Dupa verificarea procesulu verbalu alu siedintiei precedente, presiedintele comunica, că deputatulu Ioanu Nagy, alesu în cerculu Galant'a, comitatulu Pósonu, a reposatu în 31. I. trec. Camer'a si-esprime protocojaru condolintia și impoternicesce pre presiedinte a publică alegere nouă în

cerculu respectiv. — Cont. Adamu Vay încunoscintieza camera, că si-a depusu mandatulu. Se va publică alegeri nouă.

Dupa ace'a camera trece la ordinea d'filei: se cetește a trei-a ora și primesce definitivu proiectulu de lege despre bugetulu anului 1872. — Se tramite camerei magnatilor spre pertratere, și cu această

Siedintia se inchiaia la 1½ ora d. m.

Representatiunea

advocatulu Dr. Lazaru Petco și consoci că membri ai comitetulu comitatense d'în Cottulu Unedor'a constituitu în 28 Dec. 1871, relativă la unele dispositiuni ale art. 42 d'în 1870 a legii municipale, — alegerea reprezentantilor comitatensi și a amplotilor administrativi-politici, întemplată în 1871/2 în comitatulu Unedorei.

(Fine. *)

B. Cu privire la alegerea reprezentantilor în comitatulu comitatense:

7. D'în cele aduse în punctele mai d'înainte urmăza de sine, că rezultatulu alegerii reprezentantilor municipali e forte nemulțumitoriu și nedrept; dar' și candu s'ar' potè abstrage de la acele, totu-si e și ilegală, pentru-că, cum probeza actele de alegere, mai în toate cercurile electorali s'au efectnit cu neobservarea legii, încâtu numai localității comisiunei verificatore potè a se ascrie verificarea membrilor alesi.

8. Pentru-că în comitetulu vechiu cottense, țienutu în novembre 1871, s'a fostu adusu concludu și enunțiatu, că acestu comitetu să se mai conchiame și țiena încă o-data adunare în decembre acelu-a-si anu pentru tragerea de semă a amplotilor vechi și pregătirea lucrurilor, spre predare celor nou alegundi și denumindi, alegundu-se spre acestu scopu și o comisiune, care a și lucratu, dar' pre langa toate aceste acelu comitetu nu s'a mai conchiamat, ci directe celu nou decretandu-se de constituitu cu desconsiderarea totală a concludulu susamintitu, carele, de cum-va se observă, suntemu aplecati a crede că: rezultatulu organizării municipale nu eră împreunatu pe urmări atât de triste, atât de daunose pentru absolut'a majoritate a poporulu d'în acestu comitetu,

C. Relativu la alegerea de amploti comitatensi:

9. Cu referire la postulu de vice-comite, proto-notariu, vice-notariu primu și a întregu corpulu amplotilor de la scaunulu orfanale alesi, alegerea e ilegală, pentru-că se fece prin aclamatiune, fără că să se fiamersu constatarea membrilor comitetulu comitatense fosti presenti, și astfelu acolor absentu; — de cari ultimi au fostu forte multi, cum se învedereza d'în actele de votare, ce se recere și recere d'în principiu responsabilității impusu prin lege fia carui votatu pentru eventualele și posibilele daune, causabile în vre-unu modu, prin vre-unu amplotu.

10. Pentru-că, de-si dlu Georgiu Ciaciani, fostu candidatu de vice-comite, abdisse de a fi candidatu la acestu postu și astfelu au remasu numai doi inși în candidare, și de-si în urmarea acestei-a îndată înainte de alegere s'a pofititu și propusu mai multi inși, că să se primesca în candidare și alții, numindu-i cu numele, totu-si dlu comite supremu, plectatu la începutu să se primesca, în fine a refusat pre langa dechiarare, că pentru întârzierea insinuării nu se primesce, fiindu-si comisiunea candidatoria lucrulu, la carea debueă mai înainte de comitetu facuta insinuarea. Doveda despre aceste sunt toti membrii comitetulu fosti presenti.

Dreptu-aceea, de-si insinuarea se fece înainte întregulu comitetu presentu, și a comisiunei candidatorie, înainte de începerea alegerii, totu-si contr'a prescrișorulu d'în §. 68, alineă ultima a legii municipale, s'a refusat acceptarea în candidare, fără de nici unu temei legalu.

11. Pentru-că, de-si pre hartie a fostu scrisu, că în sal'a congresulu au locu numai membrii verificati, totu-si asta dispositiune nu s'a observatu, și nici încercatu în vre-unu modu să se observeze, de unde au urmatu, că în sal'a de congregatiune, carea totu odata au servitu și că locu de votisare, au fostu facia și luat locu printre ei cu membri verificati și persone cu totulu straine, neîndreptate spre participare la actulu alegerii, dovedă toti membrii comitetulu, cari au fostu facia.

12. Pentru-că persoane neîndreptate amintile sub p. 11. au luat parte activă la alegerile prin aclamatiune, ce e o consecință prea naturală, notorică, și ast'a cu atât mai vertosu o potèu afirmă, că-ci chiaru și la votările nominale au votatu persoane neîndreptate, ce în fine, observandu-se, li s'au stersu votulu consemnatu. Dovedă comisiunea îndreptată cu consemnarea voturilor, a carei presiedinte a fostu dlu Lazar Ludovicu.

Dreptu-aceea minoritatea comitetulu cottense, de naționalitate română, și în specie nsemnatii membri cari apartienu acelei minorității, alegerea amplotilor amintiti sub p. 9 o dechiară de ilegală, și de templată fără voi'loru, pentru ce nici responsabilitatea dictată în lege, nu o primescu asupra-le.

*) Vedi Nr. trecutu alu „Fed.“

13. Pentru că cu referire la celelalte posturi de administrare internă și externă, de-si s'au decisu votarea nominală și alesu 3 comisiuni spre consemnarea voturilor, totu-si nu s'a decretatu terminulu, că de candu s' se încépa, și până candu se dureze consemnarea voturilor, cum nici îndreptățitu comisiunile în acelu respectu, — de unde apoi a urmatu acelu incidentu tristu și ilegalu, că unele comisiuni, după-ce s'au departatu cea mai mare parte a membrilor, cu intențiune de a reînforța mai târziu, cum s'a probatu, — a determinatu durat'a consemnării voturilor, — și asié pre bas'a acestei concludiuni unilaterali, că-ci spre aducerea acelei-a n'au fostu îndreptățitu, pre mai multi votanti presentati spre votare, i-au respinsu.

Doveda despre acestea toti membrii comitetului fosti facia.

14. Pentru-că, de-si dlu Simeonu Trifu, candidatu de jude procesuale în cerculu Giului, abdisé înainte de începerea alegerii de la acea candidare, și de-si în urm'a abdicării a ramasu în list'a de candidare numai doi inși, totu-si în aceea nu s'au mai pusu înca macaru unulu, precum prescrie §-fulu 68, alineu ultimă, cu tote că au fostu destui insinuat, ce probeza și aceea circustare, că la alte posturi totu de aceea categoria au fostu candidati câte patru până în cinci inși.

Doveda sunt actele facute la restaurarea municipiului.

15. Pentru-că doué d'in comisiunile amintite au început și finitu consemnarea voturilor fără de nici o ordine, în sgomotulu celu mai mare, în sal'a de congregatiune, la un'a și aceea masă, fiindu încongiurate și imbuldite atâtu de alegatori și spectatori neîndreptățiti, câtu și în continuu de câte mai multi inși, d'in consangeni și amicii candidatorilor, cari causau confuziunea și sgomotulu celu mai mare, nesuindu a cascadei voturi pre sem'a candidatului, pre carele lu voiă fă-care d'in respectivii verbuanti. Doveda toti membri comitetului, cari au fostu facia.

16. Pentru-că spre constatarea identității votantilor nu s'au dispusu și observatu nici o controlă, — ce a potutu avé de urmare aceea, că mai multi inși au votatu de mai multe ori pentru unulu și acelu-a-si postu, ba chiaru și neîndreptățiti spre votare. Doveda și despre aceste probamintele de susu.

17. Pentru-că nici unulu d'in amplotiții alesi, încependu de la vice-comite și până la celu de pre urma, n'a coresponsu recerintiloru d'in §§-i 66, 67 și 68 art. 42 alu legi de municipalitate d'in 1870, neprobându-si nici unulu cu documente calificatiunea receruta, — de unde a urmatu aceea, că multi d'in cei alesi nu posedu calificatiunea receruta și prescria în lege, și totu-si fiindu pusi în candidatiune s'au alesu și sunt alesi, după cum amu demonstratu mai susu modulu alegerii. Doveda despre tote aceste sunt actele de alegere, întregu comitetulu comitatensu fostu facia și în deosebi chiaru onor. comisiune candidatoriă.

18. Pentru-că, dacă de la stergerea autonomiei Transilvaniei și a legilor ei d'in an. 1863/4 aduse, sancționate și publicate după tote formele legale — prin cari natiunea română s'a recunoscutu și radicatu la natiune politica a țierei în asemenea cum au fostu cele-lalte natiuni conlocuitoare, și carei-a, prin acele legi, se făce s' se surida unu venitoriu de dezvoltamentu fericitoriu și asecutoriu de existință, că și celoru-lalte popore conlocuitoare, — au fostu grave suferințele poporului în genere, și cu specie alu celui romanu transilvanenu în făcare comitatu, districtu și cetate, prin inapoiarea și eschiderea atâtu a sa, câtu și a întieleginții sale, mai la tota ocaziunea sub pretextu, că nu existe întielegință română de ajunsu, apoi cu organizarea municipale d'in 1871/2 a comitatului Unédorei, suferințele morali și amaritiunea poporului d'in acestu cōttu se vede a fi ajunsu până mai la culminatiune, pentru că cum e probatu atâtu d'in actele sanatorie despre alegerea reprezentantiloru cōttensu, câtu și d'in cele despre alegerea și denumirea comisiunii candidatorie; — despre candidarea întemplata prin acést'a, cum și d'in cele despre alegerea și denumirea amplotiților municipali internu și externu, — poporulu romanu și întielegință s'a e mai de totulu totu desconsiderata, eschisa, și astefeliu adusa la imposibilitate, — și tote aceste chiaru contr'a prescrielor art. 44 d'in 1868 ur. 23, sanatoriu despre egal'a îndreptățire a natiunitățiloru, provocatu și în §. 68 alineu a dou'a d'in art. 42 d'in 1870 a legi municipale.

În urmarea acestorua, pre langa repetirea dechiaratiunei, facuta și cu ocaziunea publicării legii municipale susu semnate, în credința firmă, că prin acestu pasu loialu, facemu unu micu servitiu interesului de dreptu publicu și privatu, ni aducemu prea umilit'a rogare:

Înaltulu Ministeriu reg. ung. bine-voiesca a dispune pre calea legislatiunei câtu mai curendu abrogarea legiloru învederate și probate de nefolositorie interesului de dreptu publicu și privatu prin înlocuire cu alte legi mai liberale, și în specie cu de aceea, prin cari, pre langa stergerea dreptului vechiu alu casteloru privilegiate, s' se dăe dreptu și deschida și poporului în genere și în specie celui romanu transilvanenu cale legală liberă, de a poté întervenî activu în tote sferele vietiei publice și private, în administrarea și îngrijirea afaceriloru țierei, în asemenea acelorulalte natiu i conlocuitoare după mesur'a ce i compete conformu poterii sale materiale, spirituale și a suportării one-

rilor publice; — éra cu referire la organizarea municipală a cōttului Unedor'a binevoiesca a anulă atâtu reprezentanții cōttse aléa, câtu și cu deosebire alegerea și denumirea corpului amplotițiloru cōttsei administrativi-politici, și dispuna pre langa darea învatiuniloru necesarie, ordinarea altorua alegori, altei organizări noue, și în fine, a ordină că s' se observeze cu strictetia și §-lu 27 d'in art. de lege 44 d'in 1868 cu referire la acestu cōttu.

Cu substernerea încredințiamu pre d. advocatu Dr. Lazaru Petco în Deva.

Ai Înaltului Ministeriu reg. ung.

cu deplinu devotamentu.

(Urméza subscrierile.)

Blasiu, în 24 ianuaru, 1872.

Dle Red! În Nr. 3, a. c., alu „Fed.” a aparutu unu articlu „De sub Vlades'a, în 28 dec. 1871, de unu caletoriu.” Fiendu-că caletoriulu, rectius pedagogulu modernu si-face unelē observatiuni că întrecătu asupra Abecedariului, cum lu numesce d-lui, „de Blasiu”, fia-ni permise și nōe unelē contr'a-observatiuni.

Caletoriulu d'in „Fed.” Nr. 3, a. c. după ce si-presentéda onoratului publicu, în calitate quasi de revisorulu scolasteculu, rezultatu tristu alu caletoriei sale prin comunele de sub muntele Vlades'a, după ce de pre pitiorulu acelu munte piivesce cu ore care despretiu cătra Blasiu și cătra santulu consistoriu d'in Blasiu și după una caletoria, cum se vede, și prin Abecedariulu edatu de subscrierii, face unelē observatiuni „că în trecătu.”

Noi amu avé de a respunde forte multe d-lui caletoriu, înse, după ce vedemu că d'insulu după trecerea sa prin Abecedariu în fine s'a treditu cu unelē concepte forte false despre Abecedariulu nostru, nu aflăm causa suficiente de a suscepe una luptă în contr'a moroloru de ventu. Si acést'a nu o facemu cu atâtu mai vertosu, cu câtu seimu că d'insulu nu e recunoscutu de pedagogu, ci de unu singuru amicu a Dluu Iacubu Capusianu. Ba, după ce d'insulu crede, precum credemu și dorimu și noi, că va est una recensiuone ori critica în întielesulu adeveratu alu cuventului d'in una péna mai competente, până atunci arm'a de aperiare o vomu tiené în téca; și dacă, după estrea acelei recensiuoni, vomu află arguminte convingutorie, că „Abecedariulu de Blasiu” este astu-feliu în câtu necum „prunculu, dar' nece docentii cei mai apti nu voru fi în stare a ceti cum se cuvine după d'insulu,” séu dacă vomu află, „că nu platesce unacépa,” noi atunci nu o vomu scoate; și d'in contr'a asecurăm pre d. caletoriu, că o vomu scoate, ne vomu aperi cu tota modesti't'a și după legile buneii cuvenintie, după cum sperăm că va fi și recensiuone ori critic'a.

La observatiunea d. caletoriu, că onoratulu publicu s' nu dica că amu tacutu tacerea pescelui, și că suntemu îndiferenti de judecat'a acelu-a, aflaramu de bine a respunde numai urmatoriele.

D. caletoriu în relatiunea și critic'a sa „Doui trei, séu totu corpulu profesoralu de la preparandi'a d'in Blasiu se apucara si stricara abecedariulu lui Petri, lapedandu tote semnele, asié câtu, etc.” și „că-ci doui séu trei s'au sufalcatu.”

Nu trei séu totu corpulu profesoralu, ci numai noi doui, dle caletoriu; numai noi doui, cari suntemu scrisi pre titulu Abecedariului ne omu apucatu, sufalcatu și elucratu „Abecedariulu de Blasiu.” Acést'a ne amu semțitu datori a dechiară, că de-cum-va se va documentă că în elu au intratu unelē necaliture, séu că elu nu „platesce unacépa” sé ni se impute numai nōe la doui, nu la trei, séu la întregu corpulu profesoralu de la preparandi'a d'in Blasiu, unde se întielege și directiunea.

„Amu stricatu Abecedariulu D. Petri? e bine! D. Petri va judecă și dacă va află acést'a neobrasnicia d'in partea nostra, că auctor si proprietariu alu Abecedariulu seu, va întentă processu contra nostra; éra dacă D. Petri n. va face acést'a, atunci d. caletoriu remane unu malitiosu ascunsu că pisic'a în sacu,

Că consecentiă a lapedării semnelor și a stricării Abecedariulu D. Petri, d. caletoriu dice că, nu numai prunculu, dară neci docentii cei mai apti nu voru fi în stare a ceti cum se cuvine după acestu Abecedariu, etc.

Nu cum-va D-tale, d. caletoriu, ti-ar' trebui unu Abecedariu după care pruncii si, în fine, și acei omeni mari, cari ar' vré s' se faca docentii că si noi, s' pota înveta de sine și de sine a ceti, și înca cum se cuvine, că-ci cam a ést'a se vede a-ti fi dorinti'a? Dacă te amu priceputu bine, atunci una dorintiă că acést'a nu suntemu în stare de a ti-o poté implinî, și credemu că neci alti dascali merituri că noi.

„Înse domnii profesori d'in Blasiu în Abecedariulu loru făcu d'in contr'a.” Va s' dica, noi în Abecedariulu nostru nu amu purcesu după principiulu: „Pasiesce de la concretu la abstractu, de la privire la idea,” care principiulu, eugeta d'insulu și cu d'insulu toti pedagogii moderni că si în elucrarea unui Abecedariu înca e de a se observă.

D. caletoriu, de-ora ce d-ta numai aseredi, înse nu demustri asertiunea-ti, de acé'a noi nice că voimu a-ti respunde de a-dereptulu. Atât'a numai te amu rogă că, dacă d-ta pricepi bine ce însemnedia concretu și abstractu, s' te înduri a mai face una caletoria cu mintea nepreocupata prin „Abecedariulu de Blasiu” și te vei convinge totu-si, că noi nu numai că nu amu lucratu d'in contr'a, ci tocm'a

amu staruitu a observă câtu se poté mai strictu acestu principiu în Abc. nostru.

Fără éca d. caletoriu! Una greutate amu simțitu și noi, carea o simțiescu și altii mai iscusiti de câtu noi, numai pentru că sunt omeni marginiti în lucrările lor. D. ta scl, bine că noi adese ori avem legi, principie și înca forte bune, dară apoi ni lipsescu legi pentru aplicarea legiloru, și apoi acestea une ori nu se dau, că-ci, precum una lege ar', pretinde lege de aplicarea-i, asié si acést'a ar' pretinde alta lege și asié numerulu legiloru ar' deveni infinitu. Asié acést'a lucrare remane de multe ori în libertatea, în potere facultățiloru celoru marginite alleomului. Dreptu-aceea legea poté fi cunoscută, poté fi bună și adeverată, înse în aplicarea ei omulu poté dá preste greutăti, și une ori pre langa cea mai mare bună vointia a comite si erori, acést'a a potutu, ceea ce nu negăm, a ni-se întemplă și nōe.

„A fără de acést'a materialulu d'in Abecedariulu de Blasiu nu numai nu e culesu d'in vietia pruncésca, ci chiaru d'in contr'a poté ceti omulu Neapolu (Neapole).” D. caletoriu, sé fi bunu a ni definî care este vietia pruncésca, adeca cerculu adeveratu alu cunoscintiloru unui pruncu, că-ci noi-lu credemu a fi tare relativu și d'in acést'a causa nu potemu a lu definî. Te ai împedecatu de „Neapolu”; înse cu câtu cunosce unu pruncu mai bine Clusiu ori alta cetate, séu chiaru și satulu vecinu?

Nu întielegemu ce voiesci a dice în pasagiulu numai de câtu urmatoriu unde aduci înainte pre D. Cipariu.

D. caletoriu totu-si ne mangaia, că dacă în partea antăia noi amu fi aplicatu semnele „mai érá de recomandat;” va s' dica, Abecedariulu totu-si este ce-va, numai peccatu că au ramasu afara semnele. Ne supera tare cuvintele cutariu D. protopopu, carele a d'fusu, că Abc. „nu platesce una cepa.” Védi d. caletoriu cum sunt omenii! La n-i se semtiă lips'a unui Abc. *κατ'εσοχην*, și apoi d. protopopu si-a îngropatu talentulu în pământu, nu s'a sufalcatu că si sermanii de noi la unu ce-va mai demnu chiaru și de câtu una cununa întrega de cépa.

Ce mare servitiu făcea d. protopopu nu numai bietiloru copilasi, pre cari noi amu apucatu a-i torturá cu Abecedariulu nostru că si odinora pre noi alti dascali cu „az, buche”, dară și ven. consistoriu, despre care cu totu respectulu trebuie s' martorisimu, că noi lu cunoscemu altu cum, nu asié precum fără leacu de modést'a d. caletoriu vine a lu presentă on. publicu.

Ce se atinge de chartia și tipariu, nice nōe nu ni prea place, înse dacă nu s'a potutu altu-cum nu avem ce face.

Solomonu-Munteanu.

VARIETATI.

* († Necrologu.) Tenerulu de mare sperantiă Iuliu Căteanu, teologu în an. II. de Gherla, în anulu 21. alu vietiei sale în 17. ianuaru, după unu morbu greu, de unu annu de dille, s'a mutat la celle eterne, lassandu în doliu pre uniculu seu frate Alessandru, oficialu telegrafistu. Fia-i tierin'a usiora!

* (Insciintiare.) Tenerimea română d'in Aradu, — după datin'a aniloru precedinti, va se arangiedie și estu-tempu unu balu romanescu la 24. februarie st. n. în favorea fondului scolasticu alu eparchiei gr. or. a Aradului. — Membrii comitetului alesi spre acestu scopu sunt: Iosifu Botto, Corneliu Ratiu, Petru Mihailovicu, Iosifu Serbu, Terentiu Ratiu, Iosifu Belesiu și F. B. Aducemu acést'a la cunoscinti'a on. publicu romanu, contandu la spriginulu și succurulu seu marinosu și recunoscutu.

* (Fabricedezaharu) Numerulu fabricelor de zaharu în Austri'a se urca d'in annu în annu. Lucru firescu, că-ci consumarea se maresce, asié și esportulu și relatiunile de dare sunt favoritorie pentru aceste fabrice. În annulu 1870—71 în Austri'a superioară au fostu în lucrare d'intre 190 fabrice, 37 fabrice noue, și adeca în Boemi'a 30, în Moravi'a 4, în Galici'a 2, și în Austri'a-inferioară 1 fabrica nouă.

* (Multiamitapublica) Vice-comitele primariu alu Maramuresiului D. Vasiliu Mihalea, îndemnatu de sentiulu seu natiunale și de dorulu d'a înaintă starea de cultura a poporului nostru, au daruitu comunitatii de Leurdin'a 50 fl. v. a. pentru scopuri scolari. Pentru acesta fapta generosa i aducemu multiamita, pofindu-i de la Ddieu vietia îndelungată, spre a poté immulti binefaceriile sale. — În numele scaunului scolare: Paulu Orosu, parocu în Leurdin'a.

* (Scaldele de la Gioagiu) în Transilvani'a, renumite pentru poterea loru vindecatoriă în morburu reumatice (rosura, junghiuri, etc.) s'a luat în arinda pre 40 de anni de la proprietariulu Bornemisa, carele d'in lips'a mediulocelor, seu d'in nepasare și nesciintia nu făcea neci unu felu de îmbunătățire pentru comunitatea ospetiloru. Societatea de actiuni, carea s'a constituitu cu scopu de a transformă acele calde într'unu asediamentu respunditoriu cerintiloru timpului modernu, are în frunte pre DD. Gotardu Cunu, Dominicu Telechi și Dr. Daniilu Lesai.

* (Louis Blanc) a adresatu alegatoriloru d'in Corsic'a una proclamatie a le carei-a cuvinte de închia-

